

Masterthesis

J. J. Graanoogst (3664309)

M. A. K. Hammond (3692248)

Docent: A. de Haan

Datum 06-06-2014

Het effect van ineffectief opvoedgedrag op de verandering in externaliserend gedrag van adolescenten: Modererende effecten van persoonlijkheidskenmerken van adolescenten

Samenvatting

Achtergrond: In huidige onderzoek worden de modererende effecten van de *Big Five* persoonlijkheidskenmerken van adolescenten op de relatie tussen ineffectief opvoedgedrag (lakse en overreactieve disciplineren) en de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten onderzocht. **Methoden:** Er is gebruik gemaakt van data uit 2007 en 2009 van de *Flemish Study on Parenting, Personality, and Development* (FSPPD). De steekproef bestond uit 570 adolescenten met een leeftijd van 11-16 jaar bij het eerste meetmoment waarbij ze hun eigen externaliserende probleemgedrag hebben gerapporteerd door middel van de Youth Self Report. Hun ouders en leerkrachten hebben de persoonlijkheid van de adolescenten in 2007 gerapporteerd door middel van de *Hierarchical Personality Inventory for Children* en moeders en vaders hebben hun eigen overreactieve en lakse disciplineren beoordeeld door middel van de *Parenting Scale*. **Resultaten:** Minder welwillende en meer consciëntieuze adolescenten waren meer gevoelig voor de verandering in externaliserend probleemgedrag wanneer zij blootgesteld zijn aan lakse disciplineren van moeders, maar niet van vaders. **Conclusies:** Adolescenten met bepaalde persoonlijkheidskenmerken zijn meer gevoelig om externaliserend probleemgedrag te vertonen wanneer zij worden blootgesteld aan bepaalde vormen van ineffectief opvoedgedrag. De bevindingen suggereren dat onderzoek naar de persoonlijkheid van adolescenten belangrijk is voor het identificeren van kwetsbare adolescenten die het risico lopen om externaliserend probleemgedrag te vertonen.

Voorwoord

Deze scriptie is gemaakt ter afsluiting van het Masterprogramma Orthopedagogiek van de Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit van Utrecht. Vanuit onze interesse in opvoeding en externaliserende gedragsproblematiek hebben wij, Juice en Maame, ons ingeschreven voor een masterthesis die daar goed op aansloot. Wat op ons bord kwam te liggen was moeilijker dan wij hadden verwacht, maar daardoor waren de momenten waarop alles soepel verliep reden tot gevoelens van lichte euforie. Daarnaast hebben wij alle onderdelen samen uitgevoerd en hebben we dagenlang samen in het Langeveld gebouw gewerkt aan onze masterthesis.

Het eindresultaat heeft u in handen. Ondanks het feit dat wij elkaar hebben kunnen ondersteunen, was deze scriptie zonder de bijdrage van onze thesidozent, Amaranta de Haan, niet tot stand gekomen. Wij willen een speciaal woord van dank kwijt aan haar. Amaranta, heel erg bedankt voor het meedenken en de begeleiding die jij ons hebt geboden in alle fasen van het onderzoek, met nadruk op de momenten dat wij door de bomen het bos niet meer zagen. Wij zien ze weer...

Het effect van ineffectief opvoedgedrag op de verandering in externaliserend gedrag van adolescenten: Modererende effecten van persoonlijkheidskenmerken van adolescenten

Externaliserend probleemgedrag, zoals agressief en regeloverschrijdend gedrag, van kinderen en jongeren heeft een grote impact op het kind zelf, de directe omgeving en de maatschappij (Frick, 2012). Externaliserend gedrag kan leiden tot problemen in verschillende domeinen. Zo hebben kinderen en jongeren met externaliserend gedrag een grotere kans om later problemen te hebben op school, veroordeeld te worden en gevangenisstraffen te krijgen, een antisociale persoonlijkheidsstoornis of internaliserende problemen te ontwikkelen, drugs en alcohol te gebruiken en ten slotte krijgen zij vaker kinderen met gedragsproblemen (Hinshaw, 1992; Loeber, Burke, & Lahey, 2002; Burke, Loeber, Lahey, & Rathouz, 2005; Carr, 2006).

Ineffectief opvoedgedrag en externaliserend gedrag adolescenten

Omgevingsfactoren zoals opvoedgedrag kunnen een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag (Buschgens et al., 2010; Reitz, Deković, & Meijer, 2006). Zo voeden volwassenen met een geschiedenis van gedragsproblemen kinderen op die een opvallend hoog aantal gedragsproblemen laten zien (Carr, 2006). In verschillende onderzoeken wordt de opvoeddimensie gedragscontrole geassocieerd met externaliserend probleemgedrag bij kinderen en jongeren (Miller, Cowan, Cowan, Hetherington, & Clingempeel, 1993; Mckee, Colleti, Rakow, Jones, & Forehand, 2008; Galambos, Barker, & Almeida, 2003). Er bestaat bovendien een relatie tussen overreactieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag. Overreactieve disciplineren, zoals het uiten van boosheid, geïrriteerdheid en gemeen zijn, valt binnen de opvoeddimensie gedragscontrole en wordt geassocieerd met aanpassingsproblemen bij kinderen (Prinz et al., 2003; Arnold, O'Leary, Wolff, & Acker, 1993; Prinz, Onghena, & Hellinckx, 2007; De Haan, Prinz, & Deković, 2012). Lakse disciplineren waarbij ouders toegeeflijk zijn, toestaan dat regels niet opgevolgd worden en niet volhouden om consistent passende consequenties te stellen aan het gedrag van hun kinderen, valt tevens binnen de opvoeddimensie gedragscontrole en is tevens gerelateerd aan de ontwikkeling en instandhouding van externaliserend probleemgedrag bij kinderen (Prinz et al., 2007). Dat lakse disciplineren gerelateerd is aan de instandhouding van externaliserend probleemgedrag bij kinderen kan mogelijk verklaard worden doordat het probleemgedrag van de kinderen het opvoedgedrag van de ouders in stand houdt. Ouders durven bijvoorbeeld geen consequenties te stellen aan het probleemgedrag van hun kind uit angst dat het kind reageert met vijandig of ongewenst gedrag (Burke, Pardini, & Loeber, 2008).

Persoonlijkheidskenmerken van adolescenten en externaliserend gedrag adolescenten

Daarnaast laat onderzoek zien dat individuele kenmerken, zoals persoonlijkheidskenmerken van kinderen kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag (Prinzle et al., 2003; De Clercq, Rettew, Althoff, & De Bolle (2012). Persoonlijkheidskenmerken kunnen beschreven worden aan de hand van de Big Five persoonlijkheidskenmerken (Goldberg, 1990). De Big Five bestaan uit vijf brede domeinen: extraversie, welwillendheid, consciëntieusheid, emotionele stabiliteit en vindingrijkheid. Extraversie beschrijft de mate waarin iemand verlegen, sociaal, dominant en energiek is. Welwillendheid is de mate waarin iemand coöperatief, empatisch, aardig en beleefd is. Consciëntieusheid bevat het vermogen om te plannen, impulsen te beheersen en taken te volbrengen. Emotionele stabiliteit kan beschreven worden als de mate waarin iemand angstig, stressbestendig, zelfverzekerd en emotioneel stabiel is en vindingrijkheid bevat de bereidheid om nieuwe activiteiten, ideeën en overtuigingen te overwegen of uit te proberen en de mate waarin iemand fantasierijk, creatief, intelligent en nieuwsgierig is (Caspi, Roberts, & Shiner, 2005; Mervielde & De Fruyt, 1999). Er zijn relaties gevonden tussen deze vijf factoren en externaliserend gedrag. Zo lopen kinderen met hoge niveaus van extraversie meer risico om externaliserend probleemgedrag te vertonen (John, Caspi, Robins, Moffitt, & Stouthamer-Loeber, 1994; Prinzle et al., 2003). De relatie tussen extraversie en externaliserend gedrag wordt echter niet altijd gevonden (De Clercq, De Fruyt, & Van Leeuwen, 2005). Daarnaast lopen kinderen met lage niveaus van welwillendheid en consciëntieusheid meer risico om externaliserend probleemgedrag te vertonen (Ehrler, Evans, & McGhee, 1999; Miller & Lynam, 2001; Prinzle et al., 2003; Van Leeuwen, De Fruyt, & Mervielde, 2004; Van Leeuwen, Mervielde, De Clercq, & De Fruyt, 2007). Onderzoek naar longitudinale associaties tussen persoonlijkheid en agressie ondersteunt de negatieve relaties tussen welwillendheid en consciëntieusheid en externaliserende problemen (Van Leeuwen, Mervielde, Braet, & Bosmans, 2004; Klimstra, Akse, Hale, Raaijmaker, & Meeuws, 2010). Emotionele stabiliteit en externaliserend probleemgedrag lijken negatief met elkaar samen te hangen. Kinderen met gematigde tot lage niveaus van emotionele stabiliteit lopen een groter risico om externaliserend gedrag te vertonen (Manders, Scholte, Janssens, & De Bruyn, 2006; Prinzle, Onghena, & Hellinckx, 2005; Meunier, Roskam, & Browne, 2010; Van den Akker, Deković, Asscher, Shiner, & Prinzle, 2013). Ten slotte blijken kinderen die meer open staan voor nieuwe ervaringen, wat overeenkomt met de persoonlijkheidsdimensie vindingrijkheid, vaker agressief en delinquent gedrag te vertonen (Hiramura, Uji, Shikai, Chen, Matsuoka, & Kitamura, 2010; Klimstra et al., 2010).

Invloed van persoonlijkheidskenmerken van adolescenten op de relatie tussen ineffectief opvoedgedrag en externaliserend gedrag van adolescenten

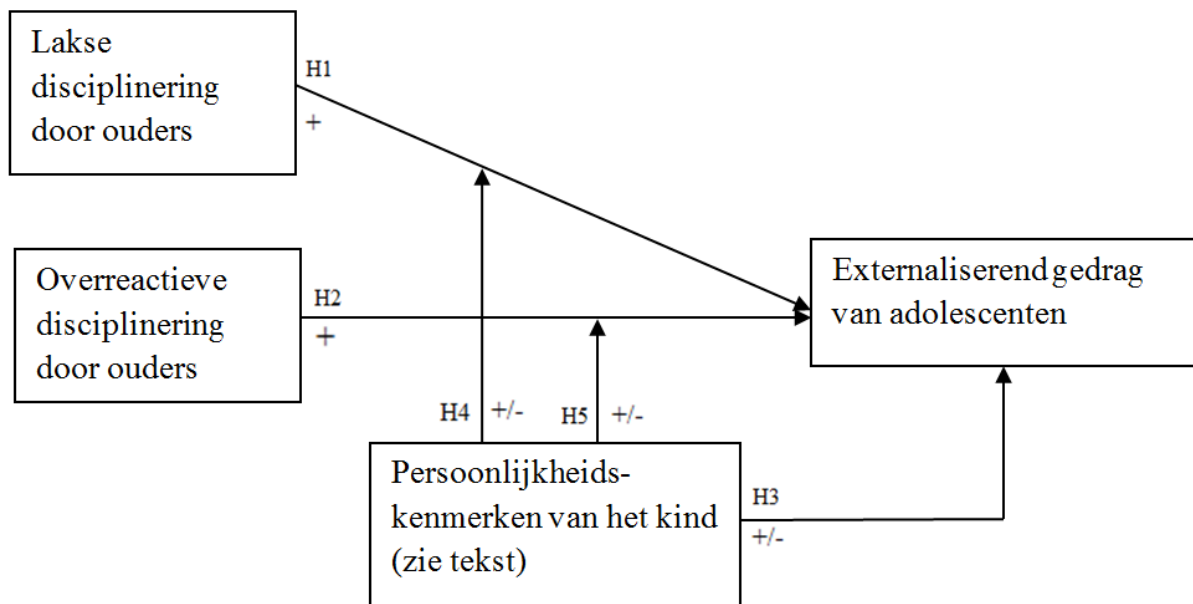
Naast relaties tussen persoonlijkheid van kinderen en externaliserende problemen en opvoedgedrag van ouders en externaliserende problemen kunnen persoonlijkheidskenmerken van kinderen tevens een belangrijke rol spelen bij de gevoeligheid voor bepaalde vormen van opvoeding (Belsky, Hsieh, & Crnic, 1998; Belsky, Bakermans-Kranenburg, & Van IJzendoorn, 2007; Van Zeijl et al., 2007). Het is mogelijk dat verschillende kinderen dezelfde opvoeding anders ervaren. Zo blijken kinderen met hogere niveaus van geïrriteerdheid een groter risico voor het ontwikkelen van externaliserende problemen wanneer zij aan moederlijke vijandigheid worden blootgesteld dan kinderen met lagere niveaus van geïrriteerdheid (Morris, Silk, Steinbergm Sessa, Avenevoli, & Essex, 2002). Verder blijkt dat kinderen met lagere niveaus van welwillendheid en consciëntieusheid meer externaliserend probleemgedrag vertonen wanneer zij worden blootgesteld aan ineffectief opvoedgedrag zoals overreactiviteit (Van Leeuwen et al., 2004b; Prinzie et al., 2003; De Haan, Prinzie, & Deković 2010; Van den Akker et al., 2013). Kinderen met een minder extraverte persoonlijkheid lopen meer risico om externaliserend probleemgedrag te vertonen wanneer zij een overreactieve opvoeding ontvangen (De Haan et al., 2010; Van den Akker et al., 2013). Ten slotte lopen kinderen met gematigde tot lage niveaus van emotionele stabiliteit (Van den Akker et al., 2013) en een meer vindingrijke persoonlijkheid (De Haan et al., 2010) meer risico om externaliserend probleemgedrag te vertonen wanneer hun ouders een overreactieve disciplinerings hanteren.

Huidige studie

Huidige studie beoogt de resultaten van de aangehaalde literatuur te bevestigen over de relaties tussen ineffectief opvoedgedrag, persoonlijkheid en externaliserend probleemgedrag en de modererende rol van persoonlijkheidskenmerken van adolescenten. Voor zover bekend is er geen bestaande literatuur over de modererende effecten van persoonlijkheidskenmerken op de relatie tussen lakse disciplinerings en de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Daarom zijn in huidige studie zowel lakse disciplinerings als overreactieve disciplinerings naast elkaar onderzocht. In huidig onderzoek is bovendien gecontroleerd voor de stabiliteit in externaliserend gedrag wat het mogelijk maakt om uitspraken te kunnen doen over de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten in plaats van enkel cross-sectionele relaties aan te tonen. Dit draagt bij aan de huidige kennis over desbetreffend onderwerp. Ten eerste zijn de directe relaties tussen ineffectief opvoedgedrag (lakse en overreactieve disciplinerings) en de verandering in

externaliserend gedrag van adolescenten onderzocht. Ten tweede zijn de directe relaties tussen persoonlijkheid en de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten onderzocht. Tenslotte is onderzocht in hoeverre de relaties tussen ineffectief opvoedgedrag en de verandering in externaliserend gedrag van adolescenten worden gemodereerd door Big Five persoonlijkheidskenmerken van adolescenten. Hierbij zijn de volgende brede vraagstellingen geformuleerd: In hoeverre worden relaties tussen een lakse disciplinerende en externaliserend gedrag van kinderen gemodereerd door de persoonlijkheidskenmerken van adolescenten? en In hoeverre worden relaties tussen een overreactieve disciplinerende en externaliserend gedrag van kinderen gemodereerd door de persoonlijkheidskenmerken van adolescenten? Deze vragen zijn onderzocht in een grote steekproef binnen een gemeenschap waarbij de relaties onderzocht zijn van zowel jongens en meisjes. Om vertekeningen in de rapportage van de persoonlijkheid van de adolescent en het opvoedgedrag van ouders te voorkomen, wordt er gebruik gemaakt van verschillende informanten.

De volgende hypothesen zijn aan de hand van de deelvragen opgesteld welke tevens staan weergegeven in het pijlenschema in figuur 1: (H1) Meer lakse en (H2) overreactieve disciplinerende zijn gerelateerd aan meer externaliserend gedrag van adolescenten (Prinz et al., 2007). (H3a) Hogere niveaus van welwillendheid, (H3b) consciëntieusheid (Van Leeuwen et al., 2004a) en (H3c) emotionele stabiliteit (Van den Akker et al., 2013) zijn gerelateerd aan minder externaliserend gedrag. (H3d) Hogere niveaus van extravertie (Prinz et al., 2003) en (H3e) hogere niveaus van vindingsrijke (Klimstra et al., 2010) zijn gerelateerd aan meer externaliserend gedrag. (H4) Adolescenten met bepaalde persoonlijkheidskenmerken zijn gevoeliger voor de verandering in externaliserend probleemgedrag wanneer zij worden blootgesteld aan lakse disciplinerende. Er wordt geen richting gegeven aan deze hypothese omdat er voor zover bekend geen bestaande literatuur is wat betreft deze relatie. (H5a) Meer vindingsrijke adolescenten (De Haan et al., 2010) en (H5b) minder welwillende (H5c) consciëntieuze, (H5d) extraverte (De Haan et al., 2010) en emotioneel stabiele (H5e) (Van den Akker et al., 2013) adolescenten zijn gevoeliger voor de verandering in externaliserend probleemgedrag wanneer zij worden blootgesteld aan overreactieve disciplinerende.

Figuur 1: Conceptueel pijlenmodel van de directe relaties tussen ineffectief opvoedgedrag, persoonlijkheid en externaliserend gedrag, en interactie-effecten van persoonlijkheidskenmerken op relaties tussen ineffectief opvoedgedrag en externaliserend gedrag.

Method

Procedure en participanten

Deze studie is onderdeel van een in 1999 willekeurig gekozen, proportioneel gestratificeerde steekproef van kinderen met basisschoolleeftijd van reguliere scholen in België (Vlaanderen). Dat wil zeggen dat de namen van de kinderen die hun verjaardag hebben gehad vóór 31 maart alfabetisch zijn gerangschikt, het tweede en het een na laatste kind zijn geselecteerd. De steekproef is samengesteld op basis van de geografische locatie (provincie), het geslacht en de leeftijd. Ouders hebben een uitnodigingsbrief ontvangen om deel te nemen aan “een onderzoek naar de ontwikkeling van kinderen”. Als ouders toestemming gaven om benaderd te worden, belde de onderzoeker de ouders en legde de studie uit, waarna ouders schriftelijk toestemming gaven voor het onderzoek. Alle deelnemers deden vrijwillig mee en anonimiteit en vertrouwelijkheid werden gegarandeerd. Voor huidig onderzoek wordt gebruik gemaakt van een bestaande longitudinale dataset welke deel uitmaakt van *Flemish Study on Parenting, Personality, and Development* (FSPPD; Prinzie et al., 2003) waarvoor data verzameld is op zeven meetmomenten (1999, 2000, 2001, 2004, 2007 en 2009 en 2012). Er zijn 800 gezinnen uitgenodigd om mee te doen aan dit onderzoek waarvan 682 gezinnen (85,3 %) gereageerd hebben op de via de post verzonden vragenlijsten. Alle ouders hadden de

Belgische nationaliteit.

Voor huidig onderzoek is gebruik gemaakt van de data van de meetmomenten in 2007 en 2009. Er hebben in 2007 570 adolescenten (276 jongens, 294 meisjes), 520 moeders en 512 vaders meegedaan. Adolescenten hadden een leeftijd tussen 11 en 16 jaar ($M = 13.54$, $SD = 1.14$), moeders hadden een leeftijd tussen 33 en 58 jaar ($M = 42.53$, $SD = 3.62$) en vaders hadden een leeftijd tussen 34 en 67 jaar ($M = 44.63$, $SD = 4.42$).

In 2009 hebben 435 adolescenten deelgenomen aan huidig onderzoek met een leeftijd tussen 13 en 18 jaar ($M = 15.53$, $SD = 1.17$).

Meetinstrumenten

Ineffectieve disciplineren. Ineffectief opvoedgedrag wordt geoperationaliseerd in lakse en overreactieve disciplineren. De twee typen ineffectieve disciplineren, laksheid en overreactiviteit, zijn in 2007 gemeten aan de hand van zelf- en partnerrapportages van moeders en vaders op de respectievelijke subschalen van de *Parenting Scale* (Arnold, O'Leary, Wolff, & Acker, 1993). De schaal overreactiviteit bevat 9 items en meet de neiging van ouders om te reageren met boosheid, frustratie en gemeen zijn. De schaal laksheid bevat 11 items en meet de hoeveelheid waarin ouders volhouden om consequente en gepaste consequenties te stellen aan het gedrag van hun kind. Items representeren verschillende disciplineringsituaties (bijv. Wanneer mijn kind zich misdraagt...'), gevolgd door twee tegengestelde stellingen welke beoordeeld worden op een 7-puntsschaal (bijv. 'praat ik rustig tegen mijn kind' versus 'verhef ik mijn stem of schreeuw ik'). De *Parenting Scale* heeft een adequate test-hertest betrouwbaarheid en is gevalideerd tegen gedragsobservaties van opvoeden (Arnold et al., 1993). De Cronbach's alphas voor de schaal overreactiviteit van moeders over zichzelf; vaders over moeders; vaders over zichzelf en moeders over vaders zijn respectievelijk .78; .82; .81; .75. Cronbach's alphas voor de schaal laksheid van moeders over zichzelf; vaders over moeders; vaders over zichzelf en moeders over vaders zijn respectievelijk .83; .86; .82; .89. In huidige steekproef hadden de correlaties tussen vadersrapportages over moeders en zichzelf en moederrapportages over vaders en zichzelf een spreiding van $r = .35$, $p < .01$ en $r = .46$, $p < .01$. De antwoorden van moeders over zichzelf en vaders over moeders zijn samengenomen en vice versa. Dit is gedaan om een meer objectief beeld en meer betrouwbare scores te geven van het opvoedgedrag van ouders.

Persoonlijkheid kinderen. De Big Five persoonlijkheidskenmerken zijn gemeten in 2007 met moeder-, vader-, en leerkrachtrapportages van de *Hierarchical Personality Inventory for Children* (HiPIC) (Mervielde & De Fruyt, 1999). Zowel de betrouwbaarheid als de begripsvaliditeit wordt door de Commissie Testaangelegenheden Nederland (COTAN;

2010) beschreven als voldoende. De criteriumvaliditeit wordt als onvoldoende beschouwd. De items worden beoordeeld op een 5-puntschaal, variërend van 1 = bijna niet kenmerkend tot 5 = erg kenmerkend. In de HiPIC zijn vijf domeinschalen onderscheiden: Extraversie (32 items, bijv. 'ik neem geen blad voor de mond'), Welwillendheid (40 items, bijv. 'ik doe wat gevraagd wordt'), Consciëntieusheid (32 items, bijv. 'ik verzorg het werk tot in de puntjes'), Emotionele Stabiliteit (16 items, bijv. 'piekert ergens over') en Vindingrijkheid (24 items, bijv. 'ik leer graag iets bij'). De Cronbach's alphas voor de antwoorden op de HiPIC van respectievelijk moeders, vaders en leerkrachten zijn: Extraversie (.93; .91; .96), Welwillendheid (.91; .91; .94), Consciëntieusheid (.92; .95; .93), Emotionele stabiliteit (.91; .90; .91) en Vindingrijkheid (.93; .92; .95). In huidige steekproef hadden de correlaties tussen vaders, moeders en leerkrachten een spreiding die varieerde tussen $r = .22$, $p < .001$, voor Welwillendheid en $r = .80$, $p < .001$ voor Consciëntieusheid. Op basis van de grootte van de correlaties is besloten om de rapportages van moeders, vaders en leerkrachten over de persoonlijkheid van adolescenten samen te nemen. Op deze manier is getracht mogelijke vertekeningen te voorkomen. Een correlatiecoëfficiënt met een waarde van $\pm .1$ is een klein effect, $\pm .3$ is een middelmatig effect en $\pm .5$ is een groot effect. Met uitzondering van één correlatiecoëfficiënt zijn alle correlaties hoger dan .3 (middelmatig effect) wat voldoende steun biedt om de correlaties samen te voegen.

Externaliserend gedrag. Externaliserend gedrag is in 2007 en 2009 gemeten met de vertaalde versie van de *Youth Self Report* (YSR), welke is ingevuld door de adolescenten (Achenbach, 1991; 2007; Verhulst, Van der Ende, & Koot, 1996). Externaliserend gedrag omvat agressie (bijv. 'ik vecht veel') en regeloverschrijdend gedrag (bijv. 'ik steel buitenshuis'). Deze schaal bestaat uit 33 items, met de antwoordmogelijkheden 0 = helemaal niet, 1 = een beetje of soms en 3 = duidelijk of vaak. Volgens de COTAN is de betrouwbaarheid van de vragenlijst is onvoldoende, zowel de begripsvaliditeit als de criteriumvaliditeit zijn voldoende (COTAN, 2005). De Cronbach's alphas voor adolescenten voor externaliserend probleemgedrag zijn .80 in 2007 en .82 in 2009.

Data analyse

De gemiddelden en standaarddeviaties zijn berekend voor externaliserend gedrag van adolescenten in 2007 en 2009, de Big Five persoonlijkheidskenmerken van adolescenten en beide vormen van ineffectief opvoedgedrag van ouders. Vervolgens is een gepaarde T-toets afgenomen om te analyseren of het opvoedgedrag van moeders en vaders van elkaar verschillen en of de mate van het externaliserende gedrag in 2007 verschilt van de mate van het externaliserende gedrag in 2009. Daarnaast zijn er tweevoudige correlatieanalyses

uitgevoerd om te bekijken welke variabelen met elkaar samen hangen. Ten slotte is door middel van stapsgewijze meervoudige regressieanalyses geanalyseerd welke relaties bestaan tussen (a) overreactieve of lakse disciplineren en externaliserend probleemgedrag, (b) persoonlijkheidskenmerken adolescenten en externaliserend gedrag en (c) interactie-effecten tussen opvoedgedrag en persoonlijkheidskenmerken van adolescenten enerzijds en de verandering in externaliserend gedrag anderzijds. In de regressieanalyses zijn steeds in stap 1 zijn de relevante controlevariabelen (leeftijd en/of sekse adolescent) en externaliserend gedrag in 2007 opgenomen; in stap 2 zijn de hoofdeffecten van de Big Five persoonlijkheidskenmerken en de overreactieve of lakse disciplineren van moeders of vaders toegevoegd en; in stap 3 zijn vervolgens de interactietermen tussen alle Big Five persoonlijkheidskenmerken en overreactieve of lakse disciplineren van moeders of vaders toegevoegd. Wanneer de toevoeging van de variabelen leidde tot een significante toename in verklaarde variantie in externaliserend gedrag (2009), werden stap 2 en/of 3 geanalyseerd. In de regressieanalyses zijn de achtergrondvariabelen (leeftijd adolescent, sekse adolescent) die significant aan externaliserend gedrag (2009) waren gecorreleerd opgenomen als controlevariabelen.

Resultaten

Beschrijvende statistieken (gemiddelden, standaarddeviaties) van de variabelen zijn gerapporteerd in Tabel 1. Gemiddeld genomen vertonen moeders ($M = 3.11$, $SD = .79$) en vaders ($M = 3.10$, $SD = .91$) evenveel overreactieve disciplineren. Het verschil is niet significant; $t = .291$; $df = 466$; $p > .05$. Daarnaast vertonen moeders ($M = 2.44$, $SD = .64$) en vaders ($M = 2.47$, $SD = .73$) evenveel lakse disciplineren. Het verschil is niet significant; $t = -.97$; $df = 466$; $p > .05$. Ten slotte vertonen adolescenten in 2009 ($M = 12.62$, $SD = 6.24$) gemiddeld genomen meer externaliserend probleemgedrag dan in 2007 ($M = 11.53$, $SD = 5.71$). Dit verschil is significant; $t = -3.74$; $df = 427$; $p < .001$. Bivariate correlaties (Tabel 2) laten zien dat zowel meer overreactieve als lakse disciplineren van moeders en vaders samenhangen met een toename in externaliserend probleemgedrag in 2009. Daarnaast tonen de correlaties aan dat meer extraversie en minder welwillendheid en consciëntieusheid samenhangen met meer externaliserend probleemgedrag in 2009.

De correlaties laten zien dat sekse van de adolescent niet gerelateerd is aan externaliserend probleemgedrag van adolescenten in 2009; dit wil zeggen dat jongens en meisjes in huidige steekproef niet verschillen in de mate waarin zij externaliserend probleemgedrag vertonen. Daarnaast suggereren de resultaten dat de controlevariabele leeftijd van adolescenten positief samenhangt met externaliserend probleemgedrag in 2009. Meer

externaliserend probleemgedrag in 2007 hangt samen met meer externaliserend probleemgedrag in 2009. Daarnaast rapporteren oudere adolescenten meer externaliserend probleemgedrag in 2009 dan jongere adolescenten.

Overreactieve disciplineren en externaliserend gedrag van adolescenten

Moeders. De achtergrondvariabele leeftijd en de stabiliteit in externaliserend gedrag van adolescenten verklaren 25% ($p < .001$) van de variantie in externaliserend gedrag 2009, wanneer daar overreactieve disciplineren van moeders en persoonlijkheid van de adolescenten aan wordt toegevoegd wordt nog eens 2.5% ($p < .05$) variantie in externaliserend gedrag (2009) verklaard (zie tabel 2). Het toevoegen van interactie-effecten tussen persoonlijkheid adolescent en overreactiviteit van moeders leidt niet tot een significante toename van de verklaarde variantie ($\Delta R^2 = .009$, $p = .375$). Uit de coëfficiënten blijkt dat naast de stabiliteit in externaliserend gedrag van adolescenten in 2007 ($b = .46$, $p < .001$) extraversie ($B = .71$, $p < .05$) en welwillendheid ($B = -.78$, $p < .05$) een significant deel van de variantie verklaren. Hierbij zijn hogere scores op extraversie en lagere scores op welwillendheid gerelateerd aan een relatieve toename in externaliserend probleemgedrag.

Vaders. Voor de voorspelling van externaliserend gedrag van adolescenten in 2009 verklaren de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag van adolescenten en de leeftijd van adolescenten 25% ($p < .001$) van de variantie. Het toevoegen van overreactieve disciplineren van vaders en persoonlijkheid van adolescenten bovenop de stabiliteit van externaliserend gedrag verklaart geen extra variantie 2.2% ($p = .059$). Dit betekent dat er geen sprake is van een significante toename in de verklaring voor externaliserend gedrag. Het toevoegen van interactie-effecten tussen persoonlijkheid adolescent en overreactiviteit van vaders leidt niet tot een significante toename van de verklaarde variantie ($\Delta R^2 = .005$, $p = .750$).

Lakse disciplineren

Moeders. Voor de voorspelling van externaliserend gedrag van adolescenten in 2009 verklaren de leeftijd en de stabiliteit in externaliserend gedrag van adolescenten 25% ($p < .001$) van de verklaarde variantie. Bovenop de verklaarde variantie door de stabiliteit in het externaliserende gedrag verklaren de hoofdeffecten van persoonlijkheid van adolescenten en lakse disciplineren van moeders een significante hoeveelheid van de verklaarde variantie ($\Delta R^2 = 2.4\%$, $p < .05$). De interactie-effecten tussen de persoonlijkheid van adolescenten en lakse disciplineren van moeders verklaren gezamenlijk nog eens 2% ($p < .05$) extra variantie in externaliserend probleemgedrag.

Tabel 1. Bivariate correlaties en beschrijvende statistieken

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	M	SD
1. Externaliserend gedrag 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11.49	5.69
2. Externaliserend gedrag 2009	.50**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12.63	6.25
3. Leeftijd adolescent	.11*	.11*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Sekse	-.01	-.07	.04	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Extraversie	.02	.10*	-.06	.08*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.31	.54
6. Welwillendheid	-.46**	-.31**	.01	.13**	.06	-	-	-	-	-	-	-	-	3.46	.42
7. Consciëntieusheid	-.26**	-.16**	-.06	.25**	.21**	.45**	-	-	-	-	-	-	-	3.22	.56
8. Emotionele Stabiliteit	-.11*	-.00	.07	-.04	.45**	.14**	.19**	-	-	-	-	-	-	3.44	.56
9. Vindingrijkheid	-.14**	-.07	-.014**	.07	.57**	.15**	.59**	.43**	-	-	-	-	-	3.44	.58
10. Laksheid moeder	.08	.12*	.04	-.06	-.11*	-.18**	-.08	-.07	-.12**	-	-	-	-	2.44	.64
11. Laksheid vader	.09	.10*	.09*	-.04	-.10*	-.16**	-.09*	-.06	-.12*	.33**	-	-	-	2.47	.73
12. Overreactiviteit moeder	.22**	.21**	-.02	-.08	-.04	-.38**	-.16**	-.08	-.10*	.31**	.19**	-	-	3.10	.79
13. Overreactiviteit vader	.30**	.18**	.06	-.06	-.14**	-.31**	-.17**	-.20**	-.18**	.24**	.22**	.24**	-	3.09	.91

Notitie. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tabel 2. Coëfficiënten overreactieve disciplinering moeders^a

	B	S.E.	β	ΔR^2
(Constant)	3.62	3.21		.249***
1. Controlevariabelen en stabiliteit				
Externaliserend gedrag 2007	.47***	.05	.43	
Leeftijd adolescent	.27	.24	.05	
2. Hoofdeffecten				
Extraversie	.77*	.37	.11	
Welwillendheid	-.89*	.38	-.13	
Consciëntieusheid	.14	.38	.02	
Emotionele stabiliteit	.22	.33	.03	
Vindingrijkheid	-.38	.44	-.05	
Overreactieve disciplinering moeders	.53	.29	.08	.025*

Notitie. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$. ^a Afhankelijke Variabele: Externaliserend gedrag van adolescenten in 2009.

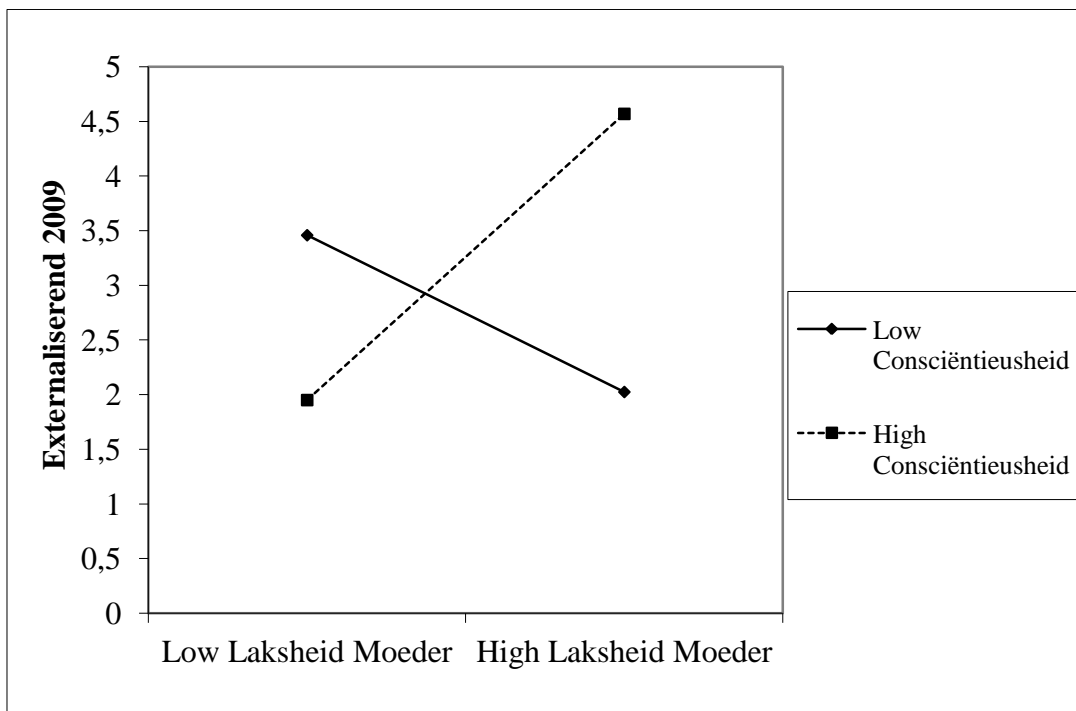
Tabel 3. Coëfficiënten lakse disciplinering moeders^a

	B	S.E.	β	ΔR^2
(Constant)	3.01	3.21		
1. Achtergrondvariabelen en stabiliteit				
Externaliserend gedrag 2007	.47***	.05	.43	.249***
Leeftijd adolescent	.30	.24	.06	
2. Hoofdeffecten persoonlijkheid en laksheid moeders				
Extraversie	.81*	.37	.11	
Welwillendheid	-.92*	.38	-.13	
Consciëntieusheid	.26	.38	.04	
Emotionele stabiliteit	.23	.33	.03	
Vindingrijkheid	-.54	.44	-.08	
Lakse disciplinering moeders	.30	.28	.05	.024*
3. Interactie-effecten persoonlijkheid \times laksheid moeders				
Extraversie \times Lakse disciplinering moeders	-.53	.36	-.07	
Welwillendheid \times Lakse disciplinering moeders	-.82*	.36	-.11	
Consciëntieusheid \times Lakse disciplinering moeders	1.01*	.41	.15	
Emotionele stabiliteit \times Lakse disciplinering moeders	.37	.34	.05	
Vindingrijkheid \times Lakse disciplinering moeders	-.60	.43	-.08	.020*

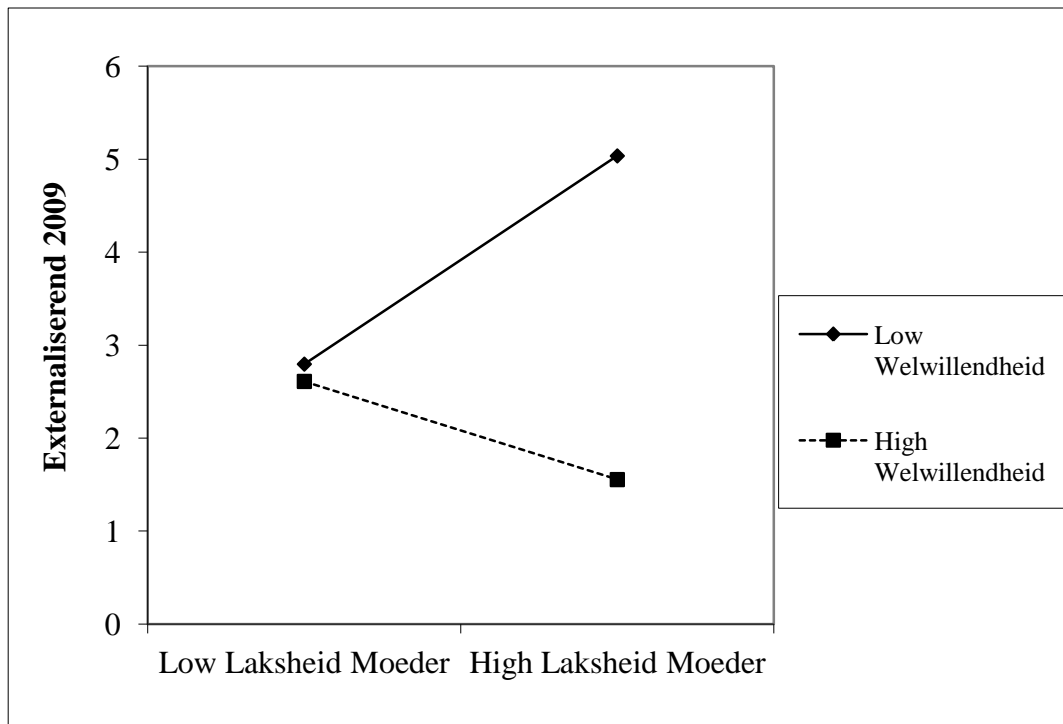
Notitie. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$. ^a Afhankelijke Variabele: Externaliserend gedrag van adolescenten in 2009

Uit de coëfficiënten blijkt dat naast de stabiliteit in externaliserend gedrag van adolescenten in 2007 ($b = .47, p < .001$) extraversie ($B = .77, p < .05$) en welwillendheid ($B = -.89, p < .01$) een significant deel van de variantie verklaren. Hierbij zijn hogere scores op extraversie en lagere scores op welwillendheid gerelateerd aan een relatieve toename in externaliserend gedrag.

In tabel 3 is te zien dat naast de stabiliteit in externaliserend gedrag, extraversie van adolescenten positief aan externaliserend gedrag is gerelateerd en dat welwillendheid negatief aan externaliserend gedrag is gerelateerd. Dit houdt in dat meer extraversie en minder welwillendheid gerelateerd zijn aan een toename in externaliserend gedrag in 2009. Naast deze hoofdeffecten werden twee significante interactie-effecten gevonden: Namelijk de interactie-effecten tussen welwillendheid en laksheid en consciëntieusheid en laksheid enerzijds, en externaliserend gedrag anderzijds. Om deze interactie-effecten te interpreteren zijn zij geplot (zie Figuur 2; consciëntieusheid \times laksheid en Figuur 3; welwillendheid \times laksheid). Uit deze figuren blijkt dat wanneer adolescenten meer consciëntieus zijn en minder welwillend, de lakse disciplinerende van moeders sterker gerelateerd is aan de verandering in externaliserend probleemgedrag.

Figuur 2: Interactie-effect Consciëntieusheid en Laksheid moeder

Figuur 3: Interactie-effect Welwillendheid en Laksheid moeder

Vaders. Voor de voorspelling van externaliserend gedrag van adolescenten in 2009 verklaren externaliserend gedrag in 2007 en de leeftijd van adolescenten 25% ($p < .001$) van de variantie. Het toevoegen van de andere voorspellende variabelen bovenop de stabiliteit van externaliserend gedrag verklaart geen extra de variantie. Wanneer een lakse disciplinerende van vader en persoonlijkheidskenmerken worden toegevoegd verklaart dit nog 2.2% ($p = .055$). Dit betekent dat er geen sprake is van een significante toename in de verklaring voor externaliserend gedrag. Het toevoegen van interactie-effecten tussen persoonlijkheid adolescent en laksheid van vaders leidt niet tot een significante toename van de verklaarde variantie ($\Delta R^2 = .003, p = .883$).

Discussie en conclusie

In huidige studie is door middel van meervoudige stapsgewijze regressieanalyses getracht de bestaande literatuur te bevestigen en aan te vullen, waarbij er is onderzocht in hoeverre relaties tussen ineffectief opvoedgedrag (lakse en overreactieve disciplinerende) en de verandering in externaliserend probleemgedrag gedurende twee jaar tijdens de adolescentie gemiddeld worden door persoonlijkheidskenmerken van adolescenten. Voor zover bekend is nog niet eerder onderzocht in hoeverre de relatie tussen lakse disciplinerende en externaliserend probleemgedrag gemiddeld wordt door persoonlijkheidskenmerken. Tevens is onderzocht of er een directe samenhang is tussen lakse en overreactieve disciplinerende en de verandering in externaliserend probleemgedrag en of er een directe samenhang bestaat tussen

persoonlijkheidskenmerken van adolescenten en de verandering in externaliserend probleemgedrag. Omdat er gecontroleerd is voor de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag van adolescenten en er niet enkel uitspraken zijn gedaan over cross-sectionele relaties draagt huidige studie bij aan de kennis betreffende de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

In tegenstelling tot de verwachting (Prinzle, et al., 2007) is gevonden dat lakse en overreactieve disciplineren van zowel vaders als moeders niet gerelateerd zijn aan de verandering in externaliserend gedrag van adolescenten. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in voorgaand onderzoek (Prinzle, et al. 2007) niet gecontroleerd is voor de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag. Een andere verklaring hiervoor, wat tevens is onderzocht in huidig onderzoek, is dat ineffectief opvoedgedrag enkel effect heeft op externaliserend probleemgedrag bij adolescenten die hier gevoelig voor zijn wegens hun persoonlijkheidskenmerken (Van Leeuwen et al., 2004).

Voor de persoonlijkheidskenmerken is in overeenstemming met de verwachting gevonden dat extraverte adolescenten (Prinzle et al., 2003), welke energiek zijn en niet verlegen, hogere niveaus laten zien van externaliserend probleemgedrag. Mogelijk willen extraverte adolescenten bepaalde grenzen opzoeken en overschrijden zij hierbij de regels. Welwillende adolescenten, welke volzaam en aangenaam zijn, lieten lagere niveaus van externaliserend probleemgedrag zien (Van Leeuwen et al., 2004a). In tegenstelling tot de verwachting (Van Leeuwen et al., 2004a; Van den Akker et al., 2013) zijn er geen relaties gevonden tussen de persoonlijkheidsdimensies consciëntieusheid en emotionele stabiliteit en de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Er is tevens geen relatie gevonden tussen vindrijkheid en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Een mogelijke verklaring voor deze uitblijvende effecten is dat er in huidig onderzoek gecontroleerd is voor de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Dit blijkt de grootste voorspeller te zijn voor de verandering in externaliserend probleemgedrag en verklaart een groot deel van de variantie. In voorgaande studies is er echter niet gecontroleerd voor de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag, wat ervoor kan zorgen dat gevonden relaties sterker lijken dan ze daadwerkelijk zijn. In het onderzoek van Klimstra en collega's (2010) is tevens niet gecontroleerd voor de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag. Daarnaast is er slechts gebruik gemaakt van één informant voor het rapporteren over de persoonlijkheid wat een vertekend beeld kan geven, waardoor gevonden relaties er mogelijk in realiteit niet zijn. In huidige studie is echter wel gebruik gemaakt van meerdere informanten.

In overeenstemming met de hypothese, is gevonden dat adolescenten met bepaalde persoonlijkheidskenmerken gevoeliger zijn voor de verandering in externaliserend probleemgedrag wanneer zij worden blootgesteld aan lakse disciplinerende. Lakse disciplinerende van moeders is gerelateerd aan de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten wanneer zij minder welwillend zijn. Mogelijk kunnen adolescenten die meer welwillend zijn, welke meer rekening houden met anderen en meer empathisch zijn (Caspi et al., 2005) het gedrag van hun moeder meer relativeren. Consciëntieuze adolescenten, welke sterk zijn in plannen en gericht zijn om taken te volbrengen hebben daarnaast meer kans om externaliserend probleemgedrag te vertonen wanneer hun moeder lakse disciplinerende hanteert. Een moeder met een lakse disciplinerende biedt weinig structuur en duidelijkheid waar consciëntieuze adolescenten juist op zijn gericht. Lakse disciplinerende van moeder kan mogelijk voor frustratie zorgen bij een adolescent die erg consciëntieus is wat kan leiden tot externaliserend probleemgedrag. Er zijn geen moderatie-effecten gevonden van persoonlijkheidskenmerken van adolescenten op de relatie tussen lakse disciplinerende door vaders en de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Deze gegevens tonen aan dat een lakse disciplinerende van moeders, maar niet van vaders, gerelateerd is aan externaliserend probleemgedrag van adolescenten wanneer zij consciëntieus en weinig welwillend zijn. Een mogelijke verklaring voor het uitblijven van het effect van een lakse disciplinerende van vaders is dat vaders door werk minder betrokken en aanwezig zijn in de opvoeding van hun kind, terwijl moeders dit mogelijk meer zijn. In tegenstelling tot de verwachting is er tevens geen modererend effect gevonden van persoonlijkheidskenmerken op de relatie tussen een overreactieve disciplinerende van zowel moeders als vaders en de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Mogelijk is tevens hier het niet controleren voor de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag in voorgaande onderzoeken (De Haan et al., 2010) een verklaring voor het uitblijvende interactie-effect.

Limitaties en aanbevelingen

Ondanks dat de gevonden resultaten significant en betekenisvol zijn, heeft dit onderzoek enkele limitaties. Ten eerste bestaat de steekproef uit blanke gezinnen met een middeninkomen. Daarom kunnen de bevindingen niet zonder meer gegeneraliseerd worden naar de gehele populatie. De steekproef wordt voldoende groot geacht om uitspraken over een bredere doelgroep te doen. Ten tweede is er enkel gebruik gemaakt van vragenlijsten wegens de grote steekproef. Door de rapportages van moeders, vaders en leerkrachten over opvoedgedrag van ouders en de persoonlijkheid van adolescenten te combineren, is getracht

mogelijke vertekeningen te voorkomen. Vragenlijsten kunnen echter een vertekend beeld geven van het daadwerkelijke gedrag van zowel ouders als adolescenten. Daarom zou de toevoeging van observaties mogelijk een meer nauwkeurig beeld geven van het opvoedgedrag, de persoonlijkheid en het gedrag van de adolescent.

Ondanks dat er gecontroleerd is voor de stabiliteit in externaliserend probleemgedrag voor gedurende twee jaar, is het ten derde mogelijk dat het externaliserend probleemgedrag van minder welwillende en meer consciëntieuze adolescenten, net als het ineffectieve opvoedgedrag van ouders, al aanwezig waren voor 2007. Hierdoor is het niet duidelijk welke richting deze relatie opgaat. In het onderzoek van Fite, Colder, Lochman, & Wells (2006) is namelijk een omgekeerd effect gevonden, waarbij externaliserend probleemgedrag van adolescenten het opvoedgedrag van ouders vormt doordat hogere niveaus van externaliserend gedrag geassocieerd wordt met een afname in ouderlijke monitoring en een toename van inconsistente disciplineren. Hoewel de bevindingen suggereren dat adolescenten met bepaalde individuele kenmerken gevoeliger zijn voor de invloed van opvoedgedrag van ouders, kunnen genetische invloeden ten slotte niet worden uitgesloten door huidig onderzoek.

Conclusie

De bevindingen van huidig onderzoek zijn consistent met bevindingen van enkele voorgaande onderzoeken naar modererende effecten van persoonlijkheidskenmerken. Gevonden is dat wanneer moeders en vaders ineffectief opvoedgedrag vertonen, dit geen direct effect heeft op de verandering in externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Daarnaast lopen meer extraverte en minder welwillende adolescenten meer kans op externaliserend gedrag bij adolescenten. Ten slotte blijken weinig welwillende en meer consciëntieuze adolescenten gevoeliger te zijn voor de verandering in externaliserend probleemgedrag wanneer hun moeder een lakse disciplineren hanteert. Voor overreactieve disciplineren zijn echter geen modererende effecten van persoonlijkheid gevonden. De bevindingen suggereren dat onderzoek naar de persoonlijkheid van adolescenten belangrijk is voor het identificeren van kwetsbare adolescenten die het risico lopen om externaliserend probleemgedrag te vertonen.

Literatuur

- Achenbach, T. M. (1991). *Manual for the Youth Self-Report and 1991 profile*. Burlington, VT: University of Vermont.
- Achenbach, T. M. (2007). *Youth Self-Report for Ages 11-18*. Downloaded August 2008 from: <http://www.aseba.org/support/SAMPLES/YSRSample.pdf>.
- Arnold, D. S., O'Leary, S. G., Wolff, L. S., & Acker, M. M. (1993). The Parenting Scale: A measure of dysfunctional parenting and disciplining situations. *Psychological Assessment, 5*, 137-144. doi:10.1037/1040-3590.5.2.137
- Belsky, Bakermans-Kranenburg, & Van IJzendoorn (2007). For better and for worse: Differential susceptibility to environmental influences. *Current Directions in Psychological Science, 16*, 300-304. doi:10.1111/j.1467-8721.2007.00525.x
- Belsky, J. Hsieh, K. H., & Crnic, K. (1998). Mothering, fathering, and infant negativity as antecedents of boys' externalizing problems and inhibition at age 3 years: Differential susceptibility to rearing experience? *Development and Psychopathology, 10*, 301-319. doi:10.1017/S095457949800162X
- Burke, J. D., Loeber, R., Lahey, B. B., & Rathouz, P. J. (2005). Developmental transitions among affective and behavioral disorders in adolescent boys. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 46*, 1200-1210. doi:10.1111/j.1469-7610.2005.00422.x
- Burke, J. D., Pardini, D. A., & Loeber, R. (2008). Reciprocal relationships between parental behavior and disruptive psychopathology from childhood through adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology, 36*, 679-692. doi:10.1007/s10802-008-9219-7
- Buschgens, C. J. M., Van Aken, M. A. G., Swinkels S. H. N., Ormel, J., Verhulst, F. C., & Buitelaar, J. K. (2010). Externalizing behaviors in preadolescents: Familial risk to externalizing behaviors and perceived parenting styles. *European Child & Adolescent Psychiatry, 19*, 567-575. doi:10.1007/s00787-009-0086-8
- Caspi, A., Roberts, B. W., & Shiner, R. L. (2005). Personality development: Stability and change. *Annual Review of Psychology, 56*, 453-484. doi:10.1146/annurev.psych.55.090902.141913
- Carr, A. (2006). *The handbook of child and adolescent clinical psychology. A contextual approach* (pp. 1049-1087). East Sussex: Routledge.
- Commissie Testaangelegenheden Nederland (COTAN): <http://www.cotandocumentatie.nl/>
- De Clercq, B., Rettew, D., Althoff, R. R., & De Bolle, M. (2012). Childhood personality types: Vulnerability and adaptation over time. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 53*, 716-722. doi:10.1111/j.1469-7610.2011.02512.x

- De Haan, A. D., Prinzie, P., & Deković, M. (2010). How and why children change in aggression and delinquency from childhood to adolescence: Moderation of overreactive parenting by child personality. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *51*, 725-733. doi:10.1111/j.1469-7610.2009.02192.x
- Ehrler, D. J., Evans, J. G., & McGhee, R. L. (1999). Extending big-five theory into childhood: A preliminary investigation into the relationship between big-five personality traits and behavior problems in children. *Psychology in the Schools*, *36*, 451-458. doi:10.1002/(sici)1520-6807(199911)36:6<451::aid-pits1>3.0.co;2-e
- Fite, P. J., Colder, C. R., Lochman, J. E., & Wells, R. C. (2006). The mutual influence of parenting and boys' externalizing behavior problems. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *27*, 151-164. doi:10.1016/j.appdev.2005.12.011
- Frick, P. J. (2012). Developmental pathways to conduct disorder: Implications for future directions in research, assessment, and treatment. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, *41*, 378-389. doi:10.1080/15374416.2012.664815
- Galambos, N. L., Barker, E. T., & Almeida, D. M. (2003). Parents do matter: Trajectories of change in externalizing and internalizing problems in early adolescence. *Child Development*, *74*, 578-594. doi:10.1111/1467-8624.7402017
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative description of personality: The Big-5 factor structure. *Journal of personality and social psychology*, *59*, 1216-1229. doi:10.1037//00223514.59.6.1216
- Hinshaw, S. P. (1992). Externalizing behavior problems and academic underachievement in childhood and adolescence: Causal relationships and underlying mechanisms. *Psychological Bulletin*, *111*, 127-155. doi:10.1037//0033-2909.111.1.127
- Hiramura, H., Uji, M., Shikai, N., Chen, Z., Matsuoka, N., Kitamura, T. (2010). Understanding externalizing behavior from children's personality and parenting characteristics. *Psychiatry Research*, *175*, 142-147. doi:10.1016/j.psychres.2005.07.041
- John, O. P., Caspi, A., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Stouthamer-Loeber, M. (1994). The little five: Exploring the nomological network of the five-factor model of personality in adolescent boys. *Child Development*, *65*, 160-178. doi:10.1111/j.1467-8624.1994.tb00742.x
- Klimstra, T.A., Akse, J., Hale, W. W., Raaijmaker, Q. A. W., & Meeuws, W. N. J. (2010). Longitudinal associations between personality traits and problem behavior symptoms in adolescence. *Journal of research in personality*, *44*, 273-284.

doi:10.1016/j.jrp.2010.02.004

- Manders, W. A., Scholte, R. H. J., Janssens, J. M. A. M., & De Bruyn, E. E. J. (2006). Adolescent personality, problem behaviour and the quality of the parent–adolescent relationship. *European Journal of Personality*, *20*, 237-254. doi:10.1002/per.574
- McKee, L., Colleti, C., Rakow, A., Jones, D. J., & Forehand, R. (2008). Parenting and child externalizing behaviors: Are the associations specific or diffuse? *Aggression and Violent Behavior*, *13*, 201-215. doi:10.1016/j.avb.2008.03.005
- Mervielde, I., De Clercq, B., De Fruyt, F., & Van Leeuwen, K. (2005). Temperament, personality, and developmental psychopathology as childhood antecedents of personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, *19*, 171-201. doi:10.1521/pedi.19.2.171.62627
- Meunier, J. C., Roskam, I., & Browne, D. T. (2010). Relations between parenting and child behavior: Exploring the child's personality and parental self-efficacy as third variables. *International Journal of Behavioral Development*, *35*, 46-259. doi:10.1177/0165025410382950
- Miller, N. B., Cowan, P. A., Cowan, C. P., Hetherington, E. M., & Clingempeel, W. G. (1993). Externalizing in preschoolers and early adolescents: A Cross-study replication of a family model. *Developmental Psychology*, *29*, 3-18. doi:10.1037//0012-1649.29.1.3
- Miller, J. D. & Lynam, D. (2001). Structural models of personality and their relation to anti-social behavior: A meta-analytic. *Criminology*, *39*, 765-798. doi:10.1111/j.1745-9125.2001.tb00940.x
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Sessa, F. M., Avenevoli, S., & Essex, M. J. (2002). Temperamental vulnerability and negative parenting as interacting predictors of child adjustment. *Journal of Marriage and Family*, *64*, 461-471. doi:10.1111/j.1741-3737.2002.00461.x
- Prinz, P. (2004). *Waarom doet mijn kind zo moeilijk? Moeilijk gedrag begrijpen, efficiënt straffen en belonen* (5^e druk). Tiel: Lannoo.
- Prinz, P., Onghena, P., & Hellinckx, W. (2005). Parent and child personality traits and children's externalizing problem behavior from age 4 to 9 years: A cohort-sequential latent growth curve analysis. *Merrill-Palmer Quarterly*, *51*, 335-366. doi:10.1353/mpq.2005.0017
- Prinz, P., Onghena, P., & Hellinckx, W. (2007). Reexamining the parenting scale: Reliability, factor structure, and concurrent validity of a scale for assessing the

- disciplinering practices of mothers and fathers of elementary-school-aged children. *European Journal of Psychological Assessment*, 23, 24-31. doi:10.1027/1015-5759.23.1.24
- Prinz, P., Onghena, P., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquère, P., & Colpin, H. (2003). The additive and interactive effects of parenting and children's personality on externalizing behaviour. *European Journal of Personality*, 17, 95-117. doi:10.1002/per.467
- Reitz, E., Deković, M., & Meijer, A. M. (2006). Relations between parenting and externalizing and internalizing problem behaviour in early adolescence: Child behaviour as moderator and predictor. *Journal of Adolescence*, 29, 419-436. doi:10.1016/j.adolescence.2005.08.003
- Van den Akker, A. L., Deković, M., Asscher, J. J., Shiner, R. L., & Prinz, P. (2013). Personality types in childhood: Relations to latent trajectory classes of problem behavior and overreactive parenting across the transition into adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104, 750-764. doi:10.1037/a0031184
- Van Leeuwen, K. G., De Fruyt, F., & Mervielde, I. (2004a). A longitudinal study of the utility of the resilient overcontrolled, and undercontrolled personality types as predictors of children's and adolescents' problems behavior. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 210-220. doi:10.1080/01650250344000424
- Van Leeuwen, K. G., Mervielde, I., Braet, C., & Bosmans, G. (2004b). Child personality and parental behavior as moderators of problem behavior: Variable- and person-centered approaches. *Developmental Psychology*, 40, 1028-1046. doi:10.1037/0012-1649.40.6.1028
- Van Leeuwen, K. G., Mervielde, I., De Clercq, B. J., & De Fruyt, F. (2007). Extending the spectrum idea: Child personality, parenting and psychopathology. *European Journal of Personality*, 21, 63-89. doi:10.1002/per.598
- Van Zeijl, J., Mesman, J., Stolk, M. N., Alink, L. R., Van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., . . . Koot, H. M. (2007). Differential susceptibility to disciplining: The moderating effect of child temperament on the association between maternal disciplining and early childhood externalizing problems. *Journal of Family Psychology*, 21, 626-636. doi:10.1037/0893-3200.21.4.626
- Verhulst, F. C., Van der Ende, J., & Koot, H. M. (1996). *Handleiding voor de CBCL/4-18 [Manual for the CBCL/4-18]*. Rotterdam, the Netherlands: Erasmus University and Department of Child and Adolescent Psychiatry, Sophia Children's Hospital.

Abstract

Background: The current study examined the moderating effects of the Big Five personality traits of adolescents on the relation between ineffective parenting (lax and overreactive discipline) and the change in externalizing problem behavior of adolescents.

Methods: Data from 2007 and 2009 from the Flemish Study on Parenting, Personality, and Development (FSPPD) was used. The sample consisted of 570 adolescents, aged 11-16 years at first assessment rating their own externalizing behavior in 2007 and 2009 using the Youth Self Report. Their parents and teachers rated adolescent personality in 2007 using the Hierarchical Personality Inventory for Children, and mothers and fathers rated their own overreactive and lax discipline in 2007 using the Parenting Scale. **Results:** Less benevolent and more conscientious adolescents were more susceptible for the change in externalizing problem behavior when being exposed to lax discipline of mothers, but not their fathers.

Conclusions: Adolescents with certain personality traits are more vulnerable to exhibit externalizing problem behavior when being exposed to certain types of ineffective parenting. Findings suggest the importance of research on personality traits to identify vulnerable adolescents who are at risk of exhibiting externalizing problem behavior.